

چشم انداز

✓ در آیه قبل خواندیم که فرار از جنگ، چاره ساز نیست و قهر خداوند می تواند هزاران نفر فراری را فراگیرد. این آیه می فرماید: اکنون که مرگ و حیات به دست اوست، پس در راه او پیکار کنید و بدانید که پاداش شما نزد او محفوظ است. زیرا او به آنچه بر شما می گذرد، آگاه است. **تفسیر نور، ج ۱، ص ۲۷۸**

✓ اگر ملتی از مرگ نهراسد و آن را امری مقدر بداند که در موقع خود سراغ آدمی می آید و فرار از آن بی فایده است، با چنین ذهنیتی، **بی باکانه و شجاعانه در میدان های جنگ شرکت می کند و از جنگ و نبرد با دشمن نمی هراسد.** همین روحیه و اعتقاد بود که مسلمانان را در جنگ های صدر اسلام به پیروزی می رسانید هر چند که از لحاظ امکانات و تعداد نفرات از دشمن ضعیف تر بودند ولی آنچه سرنوشت جنگ ها را تعیین می کند، روحیه افراد است نه امکانات جنگی و ساز و برگ نظامی. البته تهیه آن نیز لازم است.

✓ این آیه با لحنی بسیار زیبا و احساس برانگیزی مردم را به کمک کردن به یکدیگر دعوت می کند و به آنان تذکر می دهد که وقتی کسی از مال خود انفاق می کند و مال خود را در اختیار نیازمندان می گذارد، به منزله این است که به خدا قرض داده باشد. روشن است که **خدا نیازی به قرض ندارد و او بی نیاز مطلق است ولی با این تعبیر بندگان خود را به کمک کردن به یکدیگر تشویق می کند و می خواهد آنها بدانند که این کار نیک آنها بدون پاداش نیست...** **تفسیر کوثر، ج ۱، ص ۵۶۵**

شان نزول

✓ رسول اکرم ﷺ فرمود هر کس صدقه ای دهد برای اوست دو برابر آن در بهشت. ابو دحداح انصاری (که اسمش عمرو بن دحداح است) عرض کرد یا رسول الله برای من دو باغ است، اگر یکی از آن دو را صدقه دهم برای من دو باغ در بهشت خواهد بود؟ حضرت فرمود آری. عرض کرد آیا ام الدحداح هم با من خواهد بود؟ حضرت فرمود آری. عرض کرد آیا دخترم هم با ما خواهد بود؟ فرمود آری. پس باغ بهتر را در اختیار رسول اکرم ﷺ قرار داد و این آیه درباره اش نازل گردید و خداوند در مقابل یک باغ هزاران پاداش به او داد و جمله «أضعافاً کثیرة» بیان این مطلب است. می گویند وقتی ابوالدحداح باغ را به رسول اکرم ﷺ داد و بازگشت، دید همسرش (ام الدحداح) و دخترش در همان باغی هستند که به رسول اکرم ﷺ داده بود. ابو الدحداح جلو در باغ آمد و به زن و فرزندش گفت من این باغ را صدقه داده و در برابر آن دو باغ در بهشت گرفتم و شما نیز با من خواهید بود. همسرش گفت خدا مبارک گرداند آنچه داده و آنچه گرفته ای. پس بیرون آمدند و باغ را به رسول اکرم ﷺ تسلیم نمودند ...

ترجمه تفسیر مجمع البیان، ج ۳، ص ۷۴

✓ **واژه شناسی**
✓ قرض: در اصل به معنای بریدن با دندان است و اینکه

و قاتلوا فی سبیل الله و اعلموا ان الله سمیع علیهم.

من ذا الذی یقرض الله قرضاً حسناً فیضاعفه له اضعافاً کثیرة و الله یتقبض و یتبسط و الیه ترجعون.

مبارزه با یک تفکر نادرست

✓ جلوی بدآموزی و سوء برداشت باید گرفته شود. اگر در اول آیه خداوند با لحنی عاطفی از مردم قرض می خواهد، به دنبال آن می فرماید: «وَاللَّهُ يَتَبَضُّصٌ وَيَبْطُصُّ» تا مبدا گروهی همچون یهود خیال کنند که خداوند فقیر است و بگویند: «إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ» (آل عمران/۱۸۱) و همچنین بدانند که قرض گرفتن خدا، برای رشد انسان است، نه به خاطر نیاز او. منافقان می گفتند: به مسلمانان انفاق نکنید تا از دور رسول خدا پراکنده شوند. قرآن در جواب آنها فرمود: آنها در چه باوری هستند، مگر نمی دانند خزان آسمان ها و زمین در دست خداوند است! (منافقون/۷)

تفسیر نور، ج ۱، ص ۳۸۱

بحث روایی

✓ هنگامی که این آیه نازل شد: «من جاء بالحسنة فله خیر منها» (نمل/۸۹) هر کس کار خوبی آورد، بهتر از آن را پاداش می گیرد. پیامبر ﷺ از خداوند تقاضای ازدیاد کرد، آیه نازل شد: «قُلْ عَشْرَ أَمْثَالِهَا» (انعام/۱۶۰) ده برابر داده می شود. باز درخواست نمود، آیه قرض الحسنه با جمله «أضعافاً کثیرة» نازل شد. پیامبر ﷺ متوجه شد که کثیری که خداوند مقدر کند، قابل شماره نیست.

✓ امام علی علیه السلام خداوند از شما درخواست قرض کرده در حالی که گنج های آسمان و زمین از آن او است و بی نیاز و ستوده، (آری اینها نه از جهت نیاز او است) بلکه می خواهد شما را بیازماید که کدام یک نیکوکارترید. (نهج البلاغه، بخش آخر خطبه ۱۸۳)

تفسیر نمونه، ج ۲، ص ۲۲۶

خلاصه بحث

✓ **جهاد و مبارزه، زمانی ارزش دارد که برای خدا و در راه خدا باشد.** جنگ از سر انتقام و برای اظهار قدرت و استثمار و کشور گشایی مقدس نیست، بلکه ضد ارزش است. «قاتلوا فی سبیل الله»
✓ توجه به اینکه ما در محضر خدا هستیم، قوی ترین عامل و انگیزه برای پیکار در میدان جنگ است. «سَمِيعٌ عَلِيمٌ»
✓ **برای فرار از جهاد، عذر تراشی نکنید. زیرا خداوند نیت شما را می داند و بهانه های شما را می شنود.** «سَمِيعٌ عَلِيمٌ»
✓ کمک به خلق خدا، کمک به خداست. «يُقْرِضُ اللَّهُ» به جای «یقرض الناس»
✓ برای ترغیب مردم به کارهای خیر، تشویق لازم است. «فَيضاعفه له أضعافاً کثیرة»
✓ اگر ما گشایش و تنگ دستی را به دست خدا بدانیم، راحت انفاق می کنیم.
✓ اگر بدانیم که ما به سوی او باز می گردیم و هر چه داده ایم پس می گیریم، راحت انفاق خواهیم کرد. «إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ»
خلاصه مطالب برگرفته از تفسیر نور، ج ۱، ص ۳۷۸ تا ۳۸۱

به «وام»، قرض می گویند از این باب است که ان قسمت از مال را از بقیه اموال جدا می کند و به دیگری می دهد که عین یا مثل آن را پس از مدتی بازگرداند.
✓ مضاعفه، تضعیف، اضعاف، به یک معناست و آن افزودن و زیاد کردن هر چیز است تا دو برابر و یا بیشتر گردد.

✓ یقبض: از قبض که در مقابل بسط است و همانطور که «بسط» به معنای دست باز بودن است قبض به معنای دست گرفتن و تنگی است.
✓ یبسط: از بسط به معنای گشایش و وسعت و به این مناسبت به آنچه پهن می شود «یساط» و به زمین وسیع «بساط» می گویند. **ترجمه تفسیر مجمع البیان، ج ۲، ص ۷۲**

نکاتی در باب قرض به خدا

✓ تعبیر قرض به خداوند، نشان دهنده آن است که پاداش قرض الحسنه بر عهده خداوند است.
✓ به جای فرمان به قرض دادن، **سؤال می کند که کیست که به خداوند قرض دهد، تا مردم احساس اکراه و اجبار در خود نکنند، بلکه با میل و رغبت و تشویق به دیگران قرض دهند.**
✓ از آنجا که انسان گزینه منفعت طلبی دارد، لذا خداوند برای تحریک انسان، از این گزینه استفاده کرده و می فرماید: «فَيضاعفه له أضعافاً»
✓ به جای «قرض به مردم» فرمود: «به خداوند قرض دهید»، تا فقرا احساس کنند خداوند خودش را به جای آنان گذاشته و احساس ضعف و ذلت نکنند.
✓ پاداش خدا به قرض دهندگان، هم در دنیا و هم در آخرت است. زیرا در کنار «أضعافاً کثیرة» می فرماید: «وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ» گویا حساب قیامت، جدا از پاداش های دنیوی است. **تفسیر نور، ج ۱، ص ۳۸۰ و ۳۸۱**

شرایط قرض الحسنه

✓ از مال حلال باشد.
✓ برای مصرف ضروری باشد.
✓ بی ریا باشد.
✓ با عشق و ایثار پرداخت شود.
✓ قرض دهنده، خداوند را بر این توفیق، شکرگزار باشد.
✓ از مال سالم باشد. (بی نقص)
✓ بی منت باشد.
✓ مخفیانه باشد.
✓ سریع پرداخت شود.
✓ آبروی گیرنده وام حفظ شود.

ترجمه تفسیر مجمع البیان، ج ۲، ص ۲۱۶ (ذیل آیه ۱۱ سوره حدید)

جمع سه صفت الهی در یک آیه

✓ این که از صفات خدای تعالی سه صفت (قبض و بسط و مرجعیت) او را آورده، برای این توجه که اشعار کند آنچه در راه خدا به او می دهند باطل نمی شود و بعید نیست که چند برابر شود، برای اینکه گیرنده آن خداست و خدا هر چه را بخواهد ناقص می کند و هر چه را بخواهد زیاد می کند و شما به سوی او بر می گردید و آن زیاد شده را پس می گیرید. **ترجمه تفسیر المیزان، ج ۲، ص ۴۲۲**

ایستگاه دوم: پرسشمان زندگی (زال احکام)

درس ۵۰: احکام مسجد (قسمت دوم)

این کارها در رابطه با مسجد، «مکروه» است:

- ✓ گلدسته ها را بیش از بام مسجد بالا بردن.
- ✓ عبور از مسجد به عنوان محل عبور، بدون آن که در آنجا نماز بخواند.
- ✓ انداختن آب بینی و دهان در مسجد.
- ✓ خوابیدن در مسجد، مگر در حال ناچاری.
- ✓ فریاد زدن در مسجد و صدا را بلند کردن، مگر برای اذان.

- ✓ خرید و فروش در مسجد.
- ✓ سخن گفتن از امور دنیا.
- ✓ رفتن به مسجد برای کسی که سیر یا پیاز خورده و بوی دهانش مردم را آزار می دهد.
- ✓ همسایه مسجد اگر عذری نداشته باشد، مکروه است در غیر مسجد نماز بخواند.
- ✓ مستحب است انسان با کسی که در مسجد حاضر نمی شود، غذا نخورد، در کارها با او مشورت نکند، همسایه او نشود، از او زن نگیرد و به او زن ندهد.

منبع: کتاب آموزش فقه؛ نوشته محمد حسین فلاح زاده؛ صفحه ۱۰۷

۱. سوره مبارکه بقره؛ آیات شریفه ۲۴۴ و ۲۴۵؛ و در راه خدا کارزار کنید و بدانید که خداوند شنوای داناست. کیست آن کس که به [بندگان] خدا وام نیکویی دهد تا [خدا] آن را برای او چند برابر بیفزاید؟ و خداست که [در معیشت بندگان] تنگی و گشایش پدید می آورد؛ و به سوی او بازگردانده می شوید.

طرح آیه های فراموش شده کاری از مؤسسه قرآنی عصر ظهور اراک

درستنامه معارف اسلامی - دوره قدیم (۲۰۹۱/۴۳) - دوره جدید: جلسه پنجاه - جمعه ۱۹/۰۹/۱۳۹۵

ایستگاه سوم: موعودپژوهی و آخر الزمان

پرسی ۵۰: اظهار محبت به امام زمان (عج) به چه صورت‌هایی انجام می‌شود؟

قسمت اول

- ✓ اولین حقی که پس از ایمان به وجود مقدس آن حضرت بر عهده ماست آن که او را بشناسیم و نسبت به آن وجود نازنین، معرفت یابیم.
- ✓ امام باقر (عج) کسی که با حالت معرفت نسبت به امام خود از دنیا برود مانند کسی است که همراه حضرت قائم (عج) و در خیمه او خواهد بود.
- ✓ مصادیق معرفت: مواردی از قبیل مطالعه کتب در خصوص مهدویت و اعتقاد به ولایت تکوینی و مقام معنوی معصومین به ویژه آن حضرت و نیز شناسایی و تبعیت از نایبان عام آن حضرت خصوصاً ولایت فقیه که اطاعت از آنها اطاعت از آن حضرت است.
- ✓ حق دیگری که امام زمان (عج) بر ما دارند که ما می‌توانیم از آن طریق، نسبت به آن حضرت اظهار محبت کنیم آن است که **مراقب اعمال خود باشیم. زیرا ما اکه! خود را شیعه و پیرو او معرفی کرده‌ایم باید اعمالمان به گونه‌ای باشد که شایسته پیروان آن حضرت است.**
- ✓ امام صادق (عج): به گونه‌ای رفتار کنید که زینت ما باشید نه آن که باعث سرافکندگی و پایین آورنده مقام ما گردید.

منبع: کتاب ۲۰۰ پرسش و پاسخ پیرامون امام زمان (عج)؛ نوشته سید جعفر موسوی نسب؛ صفحه ۲۸۹ و ۲۹۰

ایستگاه چهارم: روش‌های نیکو در معاشرت

درس ۵۰: آداب نماز

- ✓ توصیه شده است که هنگام اذان و اقامه نماز جماعت، رو به قبله بنشینیم و از صحبت با یکدیگر و کارهای دنیوی، خودداری نماییم.
- ✓ شنیدن اذان از رادیو و ضبط و ... برای نماز، کافی نیست. بلکه خود نمازگزاران باید اذان بگویند.
- ✓ در هنگام نماز (جماعت یا فرادا) زن (محرم یا نامحرم) باید عقب‌تر از مرد بایستد و بهتر است جای سجده زن از جای ایستادن مرد، کمی عقب‌تر باشد.
- ✓ خواندن حمد و سوره با صدایی بلندتر از حد معمول (شبیه فریاد) نماز را باطل می‌کند.
- ✓ وقتی نماز می‌خوانیم نباید به دیگران سلام کنیم و اگر دیگری سلام کرد باید فوراً جواب داد. به شکلی که کلمه «سلام» مقدم باشد، مانند «سلام علیکم» یا «السلام علیکم». گفتن «علیکم السلام» در نماز جایز نیست.
- ✓ اگر انسان در وسعت وقت، مشغول نماز باشد و طلبکار، طلب خواهی کند، چنانچه نتواند در حین نماز، طلب او را بدهد، باید نماز را بشکند و پس از پرداخت بدهی، بقیه نماز را بخواند.
- ✓ چنانچه انسان در حین نماز، به قصد این که چیزی را به کسی بفهماند، ذکر را بلند بگوید، نمازش باطل می‌شود.
- ✓ نمازگزار نباید برای شنیدن حرف کسی، ساکت شود. زیرا چیزی که خضوع و خشوع را از بین ببرد، مکروه است.
- ✓ وقتی می‌توانیم دیگران (افراد مکلف) را برای نماز بیدار کنیم که قبل از ما خواسته باشند. در غیر این صورت، مجاز به بیدار کردن دیگران، حتی همسر خود نیستیم. در این موارد، قصور متوجه خود افراد مکلف است که اگر به موقع بیدار نمی‌شوند، از دیگران بخواهند که آنها را صدا بزنند.

منبع: کتاب روش‌های نیکو در معاشرت؛ نوشته سید مصطفی ابطی؛ صفحات ۱۲۱ تا ۱۲۳

ایستگاه پنجم: آزمون سخت «ولایت پذیری» مدعیان!

دیدار خانواده های شهدای مدافع حرم با امام خامنه ای دوشنبه اول آذرماه سال ۱۳۹۵

عروس شهید مختار بند از چایش بلند می‌شود و از آقا می‌پرسد: من چه کار بکنم؟ وظیفه من چیست؟ دارم درس می‌خوانم و هنوز بچه ندارم. تا سوال عروس شهید تمام شد آقا با لحنی بسیار جدی و سریع جواب دادند:

- «اولاً بچه‌دار بشوید؛ این یک، اینهایی که اول زندگی هی عقب می‌اندازند و می‌گویند حالا زود است. این ناشکری است. این ناشکری باعث می‌شود که خداوند یک جواب سختی به آدم بدهد.»

عروس که هنوز ایستاده می‌گوید: آخه من دارم درسم را پیش می‌برم!

- «باشه مشکلی نیست. من کسی را سراغ دارم که با چهار بچه درس می‌خواند و همه دوره‌های کارشناسی و ارشد و دکتری را گذرانده. ثانیاً درستان را بخوانید. ثالثاً زندگی تان را هرچقدر می‌توانید شیرین کنید ...»

ایستگاه آخر: یک تکلیف «عصر ظهوری»

تأسیسی «بانک اطلاعاتی» قرآن پاوران مؤسسه عصر ظهور

- ✪ حداکثر تا ساعت ۲۲:۰۰ روز یکشنبه (۲۱/۰۹/۱۳۹۵) کدملی خود را برای دبیر گروه، پیامک نمایید.
- ✪ از صبح روز سه شنبه (۲۳/۰۹/۱۳۹۵) به سایت مؤسسه مراجعه و نسبت به ثبت مشخصات فردی خود در سایت، (بخش تازه های مؤسسه - بانک اطلاعاتی قرآن پاوران مؤسسه عصر ظهور) اقدام نمایید.

- (۱) برای ثبت نام، ارسال کدملی برای دبیر، فایل عکس ۴*۳ و ساخت ایمیل در دامنه عصر ظهور، الزامی است.
- (۲) این مشخصات فقط برای مدیر مؤسسه قابل رؤیت خواهد بود.
- (۳) آخرین مهلت ثبت نام در سایت، روز سه شنبه (۳۰/۰۹/۱۳۹۵) می‌باشد.

تقریب مؤسسه در فضای مجازی:

asre-zohur.ir
asre-zohur.ir/en
telegram.me/asrezohur
mahfelezekr.ir
asrezohur@chmail.ir

- ✪ سایت مؤسسه (فارسی):
- ✪ سایت مؤسسه (انگلیسی):
- ✪ کانال رسمی مؤسسه در تلگرام:
- ✪ سایت هیأت رهروان سیدالشهدا (عج):
- ✪ پست الکترونیکی مدرس کلاس تفسیر:

به امید دیدار ...

* سایت هیأت رهروان سیدالشهدا (عج): www.mahfelezekr.ir

* سایت مؤسسه قرآنی عصر ظهور: www.asre-zohur.ir

* پست الکترونیکی مدیر مؤسسه (مدرس کلاس تفسیر): asrezohur@chmail.ir